

Criminalisering Syrië-gangers creëert juist veiligheidsprobleem

De interpretatie van een vraagstuk bepaalt in grote mate de aanpak. Soms leidt een verkeerde interpretatie ertoe dat het probleem daardoor niet wordt opgelost maar juist groeit. Uiteindelijk is de kunst van besturen in elk geval dát soort interpretaties te vermijden. Vooral als een dergelijke verkeerde interpretatie politiek aantrekkelijker is. Dat gaat nu mis bij de lijn die de overheid kiest jegens de jongens die nu naar Syrië zijn vertrokken om daar mee te vechten. Hun terugkomst straks wordt gedefinieerd als veiligheidsprobleem, waardoor dat probleem juist ontstaat. Om hoeveel jongens het precies gaat, is onbekend maar politie, justitie en veiligheidsdiensten slaan nu al alarm. Zij waarschuwen voor de situatie bij terugkomst van die jongens. Als ze al terugkomen natuurlijk, want het zijn nauwelijks getrainde soldaten in een land dat ze niet kennen, een oorlogssituatie met amper herkenbare frontlijnen en een ingewikkeld patroon van strijdgroepen. Degenen die wel terugkomen zijn straks mogelijk geradicaliseerd, waarschijnlijk getraumatiseerd en zeker gewend conflicten op te lossen met wapens. Er is een risico dat deze teruggekeerde Syrië-gangers anderen proberen op te stoken ook te gaan. Of dat ze hier hun eigen Jihad beginnen.

De framing van politie en justitie is even begrijpelijk als verontrustend. Er is hier sprake van een groot veiligheidsprobleem! Terugkerende jongens moeten nauwlettend worden gevolgd, hun netwerken in de gaten gehouden en de burgemeester geïnformeerd zodra zo iemand in de gemeente opduikt. Wat niet in de krant staat maar er vast bij hoort, is het af luisteren van telefoons en inbreken in computers van die jongens. Die interpretatie van de situatie past bij het huidige denken in de veiligheidshoek, waar alles draait om risico's en repressie. Met alleen een hamer is elk probleem een spijker. Het verontrustende is dat die manier van kijken en handelen juist een veiligheidsprobleem creëert.

Die jongens komen inderdaad vast getraumatiseerd terug. Van soldaten die deel hebben genomen aan VN-vredesmissies weten we vrij goed wat voor trauma's dat zijn en hoe we daarmee om moeten gaan. Debriefing, begeleiding, psychische en maatschappelijke nazorg zijn onontbeerlijk. Het is geen garantie op succes, maar degenen die dat niet hebben gehad, lopen jaren later nog met ernstige problemen rond. Het volstrekt negeren hiervan bij de Syrië-gangers en het direct criminaliseren is hét recept voor een veiligheidsprobleem. Want dan wordt radicalisering de perfecte uitlaatklep voor de trauma's.

Natuurlijk moet er bij die terugkomende jongens gelet worden op rare ideeën en snode plannen. Dat is echter secundair en iets wat in stilte moet gebeuren. De eerste zorg moet uitgaan naar hun geestelijke problemen. Anders dan VN-soldaten is er geen gestructureerde hiërarchische omgeving waarin ze terugkomen. Ze melden zich niet bij thuiskomst en laten zich niet zomaar naar een psycholoog of maatschappelijk werker sturen. Er moeten netwerken worden opgezet met de families, buurtwerkers en waarschijnlijk moskeeën. Niet de veiligheidssector moet het initiatief nemen maar het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Dit ministerie moet plannen maken hoe die Syrië-gangers straks worden opgevangen en dat is zeker geen eenvoudige klus. Bovenal is die terugkeer een gezondheids- en welzijnsvraagstuk, waarbij inzet nodig is van professionals die recent zijn afgedankt als zweverige linkse theedrinkers. Dat past natuurlijk niet in de tijdgeest van "keihard aanpakken", "repressie is een feestje" en "laat duizend drones spieden". Criminalisering is echter voor vrijwel geen enkel vraagstuk een oplossing en voor deze jongens al helemaal niet. Het is een treurig voorbeeld van een politiek populaire interpretatie, terwijl bestuurlijk iets heel anders vereist is.

Marcel van Dam

SC, 27 april 2013